

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва
та реставрації творів мистецтва

Дипломна робота
бакалавра
з теми: **«ТЕХНОЛОГІЯ ХУДОЖНЬОГО МЕТАЛУ
ЯК ОСНОВА СУЧАСНОГО ЮВЕЛІРСТВА»**

Виконав:

Студент 4 курсу, групи ODR1-B19,
спеціальність 023 Образотворче
мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація, освітня програма:
Декоративно-прикладне мистецтво

Мотрій Дмитро Олександрович

Керівник:

Луць Сергій Васильович, кандидат
мистецтвознавства, старший викладач

Рецензент:

Бренюк Алла Григорівна, кандидат
мистецтвознавства, старший викладач

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ЮВЕЛІРСТВА В КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬОГО МЕТАЛУ	6
1.1. Основні етапи розвитку ювелірного мистецтва Світу від давніх часів до сьогодення	6
1.2 Специфіка історичного розвитку ювелірного мистецтва на теренах України	20
РОЗДІЛ 2. ТЕХНОЛОГІЯ ХУДОЖНЬОГО МЕТАЛУ ЯК ОСНОВА СУЧАСНОГО ЮВЕЛІРСТВА.....	26
2.1 Технологічні різновиди художнього металу	26
2.2 Специфіка технологічно-технічних методів у сучасному ювелірстві.....	34
ВИСНОВКИ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	42
ДОДАТКИ.....	

ВСТУП

Актуальність теми. Технології художнього металу є важливою складовою сучасного ювелірного мистецтва, яке поєднує в собі майстерність, техніку та інноваційні підходи. Ця технологія дозволяє виготовляти найскладніші та найбільш деталізовані прикраси з високоякісних металів, таких як золото, срібло, платина та інших.

Одним із ключових етапів технології художнього металу є лиття металу, що забезпечує точність та чіткість форм при виготовленні прикрас. Також важливою є обробка металу, включаючи фрезерування, шліфування, полірування, гравірування тощо, що дозволяє створювати унікальні ювелірні вироби.

Ще одним етапом є проєктування прикрас, що виконується в першу чергу в ескізних пропозиціях на папері а далі за допомогою комп'ютерної графіки та 3D-моделювання. Це дозволяє точно передбачити вигляд та розміри готової прикраси, що дозволяє майстру ефективно використовувати матеріали та ресурси.

Технологія художнього металу також включає в себе використання спеціальних технік обробки поверхні металу, таких як емалювання, оксидування та інші. Ці техніки дозволяють створювати багат шарові та складні текстури та візерунки, які надають прикрасам унікальний вигляд.

У мистецтвознавстві, ювелірне мистецтво розглядається як частина декоративно-ужиткового мистецтва, яке займається створенням предметів, що прикрашають людський одяг, інтер'єр та зовнішній вигляд. Воно вивчається як історичний аспект мистецтва, оскільки ювелірні вироби були створені тисячі років тому і відображають культурні традиції та мистецтво різних епох.

У мистецтвознавчих дослідженнях ювелірне мистецтво також розглядається як сучасне мистецтво, яке поєднує традиційні методи виготовлення з новітніми технологіями та матеріалами, і досліджується як прояв сучасного дизайну та мистецтва.

Сфера художнього металу та зокрема ювелірного мистецтва в українському мистецтвознавстві в порівнянні з іншими видами декоративно-прикладного мистецтва досі є мало дослідженою. Не зважаючи на це, ряд художників-ювелірів і мистецтвознавців, зокрема таких як: Станіслав Вольський, Олександра Барбалат, Станіслав Дрокін, Ростислав Шмагало, Зоя Чегусова, Лілія Пасічник, Марта Кравченко, Сергій Луць та ін. зробили значний внесок у розвиток сучасного ювелірного мистецтва України своїми працями; але навіть попри це сфера художнього металу та ювелірного мистецтва потребує комплексних досліджень, відповідно є актуальною.

Мета роботи – дослідити етапи розвитку художнього металу в контексті ювелірного мистецтва; проаналізувати технологічно-технічні методи в сучасному ювелірстві.

Відповідно до мети було визначено **завдання дослідження**:

1. Дослідити основні етапи розвитку ювелірного мистецтва Світу.
2. Простежити специфіку історичного розвитку ювелірного мистецтва на теренах України.
3. Висвітлити тенденції розвитку сучасного ювелірного мистецтва України у світовому контексті.
4. Розглянути технологічні різновиди художнього металу та проаналізувати специфіку технологічно-технічних методів в сучасному ювелірстві.

Об'єкт дослідження: сучасне ювелірство.

Предмет дослідження: технології художнього металу.

Методи дослідження. В даній роботі використані наступні наукові методи: емпіричні, теоретичні, метод аналізу, синтез та метод моделювання.

Практичне значення роботи. Використовуючи напрацювання провідних художників-ювелірів України, розроблена методика створення гарнітура в техніці філігрань. На основі технологічних напрацювань, розробили власну технологію

виготовлення ювелірного гарнітуру, який зможуть використати інші здобувачі використовуючи, отриманий досвід.

Апробація результатів дослідження. Основні результати роботи були апробовані на науковій конференції здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка, у вигляді публікації тез.

Структура та обсяг роботи. Робота складається з вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури, додатків. Загальний обсяг роботи 40 сторінок, список використаних джерел кількістю позицій 46.

Практична частина роботи полягає у виконанні ювелірного гарнітура в техніці філігрань.

ВИСНОВКИ

1. Усі періоди розвитку ювелірного мистецтва Світу від давніх часів до сьогодення характеризуються високим рівнем майстерності та використанням різноманітних матеріалів та технологій. Кожен етап має свої особливості у дизайні та використанні прикрас, що відображає культурні та соціальні тенденції того часу. Ювелірне мистецтво сьогодення використовує як традиційні, так і нові матеріали та технології, що дозволяє створювати різноманітні та унікальні прикраси.

2. Історичний розвиток ювелірного мистецтва на теренах України характеризується використанням різних технік та матеріалів, зокрема золота, срібла, перлин, коралів, янтарю та інших коштовних каменів. У різних епохах форми та декоративні елементи ювелірних виробів відображали культурні та соціальні зміни, що відбувалися в Україні. Значний розвиток ювелірного мистецтва припадає на Київську Русь, коли розквітали майстерності ковальства, каменярства та різьблення по дереву. У період бароко в Україні виникла своя специфіка ювелірного мистецтва, пов'язана з використанням складних форм та розкішних деталей. Нині українське ювелірне мистецтво продовжує розвиватися, поєднуючи в собі традиційні технології та сучасні тенденції дизайну, що дозволяє створювати унікальні та ексклюзивні вироби.

3. Сучасне ювелірне мистецтво в Україні знаходиться на рівні світових стандартів і продовжує розвиватися відповідно до світових тенденцій. Основні напрямки розвитку ювелірного мистецтва в Україні включають в себе застосування нових технологій і матеріалів, відмову від класичних стилів і форм, створення унікальних авторських виробів. Однією з головних тенденцій сучасного ювелірного мистецтва в Україні є використання натуральних матеріалів та елементів природи, таких як каміння, метали, перли та інші. Автори використовують їх у нестандартних формах, створюючи оригінальні ювелірні прикраси, що надають їм унікальний вигляд. Ще однією з тенденцій є використання нових технологій у виробництві ювелірних виробів. Сучасні технології, такі як 3D-друк та лазерна різка, дозволяють створювати

надзвичайно складні форми та деталі, які були неможливі раніше. Використання цих технологій дозволяє виготовляти ювелірні прикраси швидко та ефективно, зменшуючи витрати на виробництво та підвищуючи якість виробу.

4. В ювелірній справі України спостерігається використання натуральних матеріалів та елементів природи, нових технологій виробництва та застосування нових дизайнерських рішень. Ці тенденції відображають загальні тенденції розвитку сучасного ювелірного мистецтва у світі, що свідчить про інтеграцію українських ювелірів у світову спільноту та їх готовність до експериментів та інновацій.

5. У сучасному ювелірному мистецтві використовуються різноманітні технологічні різновиди художнього металу, де присутні такі матеріали як: золото, срібло, платина, титан та інші. Технологічно-технічні методи, які використовуються в сучасному ювелірстві, включають лиття, різьблення, гравірування, штампування, фрезерування, емаль, філігрань, також застосування новітніх технологій. Усі ці технологічно-технічні методи дозволяють ювелірам створювати унікальні та якісні прикраси, що можуть вражати своєю красою та складністю виконання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боньковська С. Ковальство на Україні (XIX – початок XX ст.) Київ: Наукова думка, 1991. 112 с.
2. Варивончик А. В., Цугорко О. П., Мазур Б. М. Історичний контекст та сучасні тенденції розвитку в ювелірному мистецтві України. *Мистецтвознавчі записки: Збірник наукових праць*. 2021. № 39. С. 32–36
3. Волошенко В. Витоки художнього металу Львова (досвід міських металообробних цехів XIV – XVIII ст.) *ВІСНИК Львівської національної академії мистецтв*. Вип. 31. 2017.
4. Вольський С. Мистецтво художньої емалі впродовж століть: спроба відновлення втрачених технологій у сучасній практиці художника-ювеліра. *ВІСНИК Львівської національної академії мистецтв*. Вип. 27. 2015.
5. Вольський С. Мистецтво художньої емалі: роздуми майстра та авторські напрацювання методів накладання гарячої емалі на рельєфні поверхні. *ВІСНИК Львівської національної академії мистецтв*. Вип. 30. 2016.
6. Ворочинська Г. Українські народні жіночі прикраси XIX – початку XX століть. Частина 1. Київ: Вид-во Родовід, 2015. 105 с.
7. Ворочинська Г. Українські народні жіночі прикраси XIX – початку XX століть. Частина 2. Київ: Вид-во Родовід, 2015. 108 с.
8. Жолтовський П.М. Художнє лиття на Україні XIV – XVIII століть. Київ, 1973. 132 с.
9. Історія декоративного мистецтва України : у 5 т. / голов. ред. Г. Скрипник; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Т. 4. Київ, 2011. 363 с.
10. Київський музей історичних коштовностей / упоряд. Ганіна О. Київ. Мистецтво, 1974. 193 с.
11. Козубовський Д.О. Вижницький коледж прикладного мистецтва ім. В.Ю. Шкрібляка / Д.О. Козубовський. Чернівці: Митець, 1997, 120 с.

12. Крип'якевич І. П. Народні гравюри XVII ст. / І. П. Крип'якевич, Р. Я. Луцик, Ф. П. Максименко // Українське мистецтвознавство. Київ, 1971. Вип. 5. С. 143–150.
13. Лобановський Б., Говдя П. Українське мистецтво другої половини XIX ст. – початку XX ст. Київ : Мистецтво, 1989. 204 с.
14. Луць С. Ювелірне мистецтво України на зламі XX – XXI ст.: генезис поступу / С. Луць // Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну. 2019. Т. 2, № 1. с. 93-111
15. Петренко М. З. Українське золотарство XVI – XVIII ст. Київ: Наук. думка, 1970. 208 с.
16. Попенюк В. Стилiстика металевих оправ до Євангелiя: iсторичний аспект. *ВiСНИК Львiвської нацiональної академii мистецтв*. Вип. 33. 2017
17. Фединчук О. Шийно-нагруднi чоловiчi та жiночi бiсернi прикраси Пiвнiчної Буковини. *ВiСНИК Львiвської нацiональної академii мистецтв*. Вип. 35. 2018.
18. Фiллiпс К. Ювелiрне мистецтво. Вiд середнiх вiкiв до наших. 2019. 224 с.
19. Франк І. Кований метал у Львові початку XX ст. Модерн. *ВiСНИК Львiвської нацiональної академii мистецтв*. Вип. 38. 2018.
20. Франк І. Образ жiнки в художньому металі Галичини кiнця XX – початку XXI столiття. *ВiСНИК Львiвської нацiональної академii мистецтв*. Вип. 35. 2018.
21. Шмагало Р.Т. Енциклопедiя художнього металу. Т. 2: Худож. Метал України XX – поч. XXI ст. Львiв, 2015, 154 с.
22. Ancient Jewelry URL: https://www.jewelsforme.com/gem_and_jewelry_library/ancient-jewelry (дата звернення: 30.04.2023)
23. ANCIENT JEWELRY URL: <https://www.langantiques.com/university/ancient-jewelry/> (дата звернення: 30.04.2023)

24. Bizuteria średniowiecza URL: <https://manzuko.com/blog/bizuteria-sredniowiecza/> (дата звернення: 30.04.2023)
25. BRIEF HISTORY OF INDIA ANCIENT INDIAN GOLD JEWELLERY URL: <https://jdinstitute.co/brief-history-of-india-ancient-indian-gold-jewellery/> (дата звернення: 30.04.2023)
26. Gold Demand Trends Full Year 2022 URL: <https://www.gold.org/goldhub/research/gold-demand-trends/gold-demand-trends-full-year-2022/jewellery> (дата звернення: 30.04.2023)
27. Guide to 19th Century Jewelry History URL: <https://workingtheflame.com/19th-century-jewelry-history/> (дата звернення: 30.04.2023)
28. Guide to 19th Century Jewelry History URL: <https://workingtheflame.com/19th-century-jewelry-history/> (дата звернення: 30.04.2023)
29. Mesopotamian Jewelry URL: <https://nammu.com/eng/mesopotamian-jewelry/> (дата звернення: 30.04.2023)
30. Modern jewelry URL: https://www.jewelsforme.com/gem_and_jewelry_library/modern-jewelry (дата звернення: 30.04.2023)
31. The Jewelry of Ancient Egypt URL: <https://store.museumofjewelry.com/blogs/news/jewelry-of-ancient-egypt> (дата звернення: 30.04.2023)
32. TRADITIONAL INDIAN JEWELLERY OF INDIAN HERITAGE JEWELLERY URL: <https://www.saaaj.design/blogs/jewellery/traditional-indian-jewellery-of-indian-heritage-jewellery> (дата звернення: 30.04.2023)
33. ГАРЯЧІ ЕМАЛІ У ЮВЕЛІРНОМУ МИСТЕЦТВІ: ЕСТЕТИЧНІ ТА ТЕХНІЧНІ АСПЕКТИ URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/17966/1/APSD2021_V1_P269-272.pdf (дата звернення: 30.04.2023)

34. Давнє ювелірне мистецтво на території України. URL: <https://spadok.org.ua/starozhytnosti/istoriya-iuvelirnykh-prykras-v-ukrayini> (дата звернення: 12.02.2023)
35. Давньогрецький художній метал URL: <http://artmetal.org.ua> (дата звернення: 30.04.2023)
36. Історія декоративно-прикладного мистецтва: Конспект лекцій URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/39468/1/storia-decoratyvno-prykladnoho-mystetstva_Konspekt-lektsii.pdf (дата звернення: 30.04.2023)
37. Історія та культурне значення традиційних індійських ювелірних виробів URL: <https://www.yoair.com/uk/blog/history-and-cultural-significance-of-traditional-indian-jewellery/> (дата звернення: 30.04.2023)
38. Історія ювелірного мистецтва: ІТАЛІЙСЬКИЙ РЕНЕСАНС URL: https://modoslav.blogspot.com/2020/02/blog-post_23.html (дата звернення: 30.04.2023)
39. Ковальство на Україні (XIX - початок XX ст.) URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Bonkovska_Sofiia/Kovalstvo_na_Ukraini_KhIKh_-_pochatok_KhKh_st.pdf?PHPSESSID=ngf8ee3u3pn4m6010uoidlbvl4 (дата звернення: 30.04.2023)
40. КЮЗ. Київський ювелірний завод. Виробник №1 в Україні. URL: <https://kuz.ua/okuz/brand/> (дата звернення: 30.04.2023)
41. Митна енциклопедія Том 2 URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Berezhniuk_Ivan/Mytna_entsyklopediia_U_dvok_h_tomakh_Tom_2_M_Ya.pdf (дата звернення: 30.04.2023)
42. МОСЯЖНИЦТВО ЯК РІЗНОВИД ХУДОЖНЬОГО ПРОМИСЛУ В НАУКОВИХ ПРАЦЯХ XVIII-XX СТ. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/17914/1/APSD2021_V1_P075-078.pdf (дата звернення: 30.04.2023)
43. Середньовіччя, Відродження, Бароко, Рококо URL: <https://sorokastore.com/ua/stili-yuvelirnykh-ukrasheniy-srednevekovye-vozrozhdeniye-barokko-rokoko> (дата звернення: 30.04.2023)

44. Тетяна Максименко. Ювелірна справа як ремесло Київської Русі URL:
https://lvivmedievalclub.wordpress.com/2021/09/19/juvelirna_sprava_jak_remeslo_kyivskoi_rusi/ (дата звернення: 30.04.2023)
45. ХУДОЖНЯ ОБРОБКА МЕТАЛУ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДИЗАЙНЕРСЬКОГО ПРОФІЛЮ URL:
https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/38343/Lebedev_Kotlyarenko_Slabko.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 30.04.2023)
46. ЮВЕЛІРНІ ТЕХНІКИ: ФІЛІГРАНЬ, СКАНЬ, ЗЕРНЬ ТА ЧОРНІННЯ URL:
<https://a-gems.com/49383-jewelry-techniques-filigree-filigree-granulation-and-blackening> (дата звернення: 30.04.2023)